

DERS DIŞI SOSYAL (MÜZİKSEL) ETKİNLİKLERİN GENEL LİSE ÖĞRENCİLERİNİN KURAL DIŞI DAVRANIŞ GÖSTERME EĞİLİMLERİNE ETKİLERİ

THE EFFECTS OF SOCIAL (MUSICAL) ACTIVITIES ON THE TENDENCY OF SHOWING DELINQUENT BEHAVIOURS OF GENERAL HIGH SCHOOL STUDENTS

Köksal APAYDINLI¹, Nezihe ŐENTÜRK²

¹Karabük Üniversitesi, koksalapaydinli@gmail.com, ²Gazi Üniversitesi, nezihesenturk@gmail.com

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, ders dışı sosyal (müziksel) etkinliklerin genel lise öğrencilerinin kural dışı davranış gösterme eğilimlerine etkisini incelemektir. Araştırmanın örneklemini, 2009-2010 eğitim-öğretim yılında Ankara ilindeki resmi genel liselerde okuyan 486 öğrenci oluşturmuştur. Örneklem grubuna araştırma tarafından geliştirilen sosyal (müziksel) etkinlikler bilgi formu ve kural dışı davranış ölçeği uygulanmış, verilerin analizinde t testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda ders dışı müziksel etkinliklere katılan, okul içi ve okul dışı sosyal etkinliklerde görev alan öğrencilerin kural dışı davranış gösterme eğilimlerinin bu tür etkinliklerin hiçbirinde yer almayan öğrencilere göre daha az olduğu saptanmıştır. Bu bulgular sonucunda müzik eğitimine bağlı sosyal etkinliklerin önemine ve işlevselliğine yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Müzik Eğitimi, Sosyal Etkinlikler, Genel Lise, Ergenlik, Kural Dışı Davranışlar.

ABSTRACT

The aim of this study is to investigate the effects of social (musical) activities on the tendency of showing delinquent behaviours in general high school students. The 2009-2010 term students who are educated in general high schools in Ankara consist the sample of this study. Social (musical) activities information form and delinquent behaviours scale which are developed by the researcher are applied to the sample. In this study, t test and one way ANOVA are used for analyzing data. In the result of this study, its found that the students who join to the musical and the other social activities in or out of the school have less tendency of showing delinquent behaviours than the students who don't get involved any of this kind of activities. As a result of this findings, some suggestions are improved for the importance and the functionality of social activities related to the music education.

Keywords: Music Education, Social Activities, General High School, Adolescence, Delinquent Behaviours.

GİRİŞ

Gençlik çağı, ruhsal bakımdan çalkantılı, duygusal iniŐ çıkışların çok, davranışların çeliŐkili olduğu bir çağdır. Ortaöğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin içinde bulunduğu bu dönem, adolesan çağı olarak da bilinen ergenlik dönemidir (Yörükoğlu, 2000). Son yıllarda ülkemizde istenmeyen davranışlar gösteren ergen sayısı hızla artmaktadır. Yapılan araştırmalarda okullarda da kural dışı davranışlar sergileyen öğrenci sayısının oldukça fazla olduğu görülmektedir. Genel anlamda kural dışı davranış, yönetmeliklere aykırı olan

davranışlar olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2009). Okulda eğitsel çabaları engelleyen her türlü davranış, istenmeyen davranış olarak adlandırılır. İstenen davranışı “bana göre” olmaktan çıkaran ise kurallardır. Buna göre okul içinde kural dışı davranışlar; disiplin kurallarına ve ahlak kurallarına uymayan, öğrencilerden yapmamaları beklenen davranışlar olarak tanımlanabilir (Başar, 1994).

Albuz ve Özdemir’e (2007) göre okullarda görülen ve öğrencileri kural dışı davranışlara iten etmenler arasında çocukların çok yönlü yetiştirilmelerinin ihmal edilmesi, çağdaş eğitimin ayrılmaz bir parçası olan sanat eğitimine yeterince ve işlevsel olarak yer verilmemesi, okul yönetimlerinin sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlere yeterince ve dengeli olarak yer vermemesi sayılabilir. Her genç, olumlu yönde gelişimini gerçekleştirecek potansiyel bir güce sahiptir. Önemli olan, kendisini destekleyecek olumlu sosyal ortamı yakalayabilmektir. Bu da bireyin sanat eğitimine yönlendirilmesiyle ortaya çıkar. Sanatsal faaliyetler bireyleri birbirine yaklaştırır. Bireyler duygu ve düşüncelerini resim, müzik, dans, tiyatro gibi sanatsal etkinliklerle sembolleştirerek kendini ifade eder. Sanatın herhangi bir dalında üreten ergen, yeniliklere açıktır, yaratıcıdır. Özgür düşünebilir. Ergenlik çağında olan gençlerin boş zamanlarını sanatsal faaliyetlerle değerlendirmelerini sağlayan unsurlardan birisi de, ders dışı müziksel etkinliklerdir.

Ortaöğretim kurumlarında öğrencilerin ders ve okul dışında kalan saatlerini olabildiğince sosyal ve sanatsal etkinliklerle tamamlamasını öngören “Sosyal Etkinlikler” ve “Öğrenci Kulüpleri” vardır. Öğrenci Kulüpleri bünyesinde bulunan Müzik Kulübü etkinlikleri kapsamında yapılabilecek okul konserleri, festival veya yarışmalar, sadece birer gösteri olmayıp aynı zamanda müzik eğitimi sürecini güdüleyen doğal ve hayati çalışmalar bütünüdür. Uzman rehber öğretmenlerle yapılan bu çalışmalar, bedensel ve ruhsal gelişim dönemi içinde bulunan bireylere takım ruhunu ve birlikte iş yapabilme yeteneğini kazandırırken aynı zamanda onlara özgüven ve saygınlık da kazandırır (Canbay, 2007).

Günümüzde daha da arttığı görülen şiddet olaylarının ve buna bağlı olarak kural dışı davranışların çözümü düşünüldüğünde sosyal etkinlikler ve kulüp çalışmaları bir kez daha

önem kazanmaktadır. Bu sayede öğrenciler, hayatlarının neredeyse en enerji dolu çağlarında, birikim ve duygularını en güzel ifade edebilecekleri bir ortam yaratabilir. Örneğin müzik kulübünün etkinliği bünyesinde yer alan bir öğrencinin koroda şarkı söyleme eylemi ya da orkestrada bir çalgı çalma durumu ona bir gruba ait olma hissini yaratabilir. Bu durum, öğrencinin şiddete ya da herhangi bir kural dışı davranışa yönlendirilerek kendini kabul ettirme isteğini birlikte müzik yaparak olumlu hale getirebilir. Bu tür etkinliklerde görev alan öğrencilerin özgüven duygularının güçlendiği; ailesiyle, arkadaşlarıyla, öğretmenleriyle kısacası toplumla uyum içinde sağlıklı ilişkiler kurabildiği yapılan araştırmalarla da desteklenmektedir. Örneğin Hylton (1981), tarafından yapılmış bir araştırmada, lise öğrencilerinde koro faaliyetlerine katılmalarının onlar için önemi araştırılmıştır. Araştırma sonucunda koroya katılan grup üyelerinin koro ile ilgili izlenimlerinin oldukça olumlu olduğu ve “kendimi daha iyi tanımama yardımcı oldu, kendimi daha rahat hissetmemi sağladı, kendimle barışık olmama yardımcı oldu” gibi ifadeler kullandıkları görülmüştür. Bir başka araştırmada ise ABD’de çeşitli okullarda okul bandolarında görev alan gençlerin kişilik özellikleri incelenmiş ve yapılan testler sonucu, bandoda görev alan öğrencilerin görev almayanlara oranla daha olumlu kişilik özellikleri gösterdikleri belirlenmiştir. Dolayısıyla bu tip etkinliklerin bireyin kişilik gelişiminde de olumlu etkiler yarattığı söylenebilir (Akt: Kütahyalı, 1994). Lise öğrencilerinin ergenlik dönemi özelliklerini yoğun olarak yaşadıkları göz önüne alındığında bu tür müziksel etkinliklerin bireyin içsel rahatlığını sağlayarak olumsuz davranışları en aza indirmede etkisi olduğu düşünülmektedir. Başka bir ifade ile birey içindeki enerjiyi doğru noktadan boşaltma yoluna giderek kendisi ve çevresi için olumlu bir davranış sergileyebilir. Bu görüşü destekleyen ve haber kaynaklarından alınan bilgilere göre; İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından yapılan çalışmalarla alt sosyoekonomik düzeydeki bazı ilköğretim okulları ve liselerde alınan önlemler sonucu okullarda şiddet olaylarının %80 azaldığı ve disiplin suçlarının da %76’ya düştüğü bilinmektedir. Bu önlemler arasında öğrencilerin zamanlarının büyük kısmını okulda geçirmelerinin sağlanması, okullardaki sosyal ve kültürel etkinliklerin artırılması ve öğrencilerin kendilerini ispat etmelerine imkan verilmesinin sağlanması önemli bir yer tutmaktadır (Özay, 2008).

Sosyal etkinlikler ve kulüp çalışmaları sırasında öğrencilerin birbirleriyle olan iletişim ve etkileşimleri artacağı gibi, kendi kendilerini yönetme çalışmaları içerisinde kazanacakları birlikte iş yapabilme, toplum yaşamında etkin rol oynayabilme yeteneklerinin de artacağı unutulmamalıdır.

Araştırmanın Önemi ve Amacı

Bu araştırma; genel lise öğrencilerinin sergilediği kural dışı davranışları katıldıkları okul içi ve okul dışı müziksel etkinliklerle ilişkilendireceğinden, sanatın bir dalı olan müzik eğitiminin ergenlik dönemindeki lise öğrencilerinin ruhsal durumlarını olumlu yönde etkileyerek, onların yaşama uyum sağlamalarında katkıda bulunması açısından önemlidir. Bu araştırmanın amacı, ders dışı sosyal (müziksel) etkinliklerin genel lise öğrencilerinin kural dışı davranış gösterme eğilimlerine etkisini incelemektir. Buna göre araştırmanın problem cümlesi “Genel lise öğrencilerinin kural dışı davranış gösterme eğilimleri katıldıkları ders dışı sosyal (müziksel) etkinliklere göre farklılık göstermekte midir?” şeklinde oluşturulmuştur. Bu problem doğrultusunda şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Genel lise öğrencilerinin kural dışı davranış gösterme eğilimleri, öğrencilerin çalgı eğitimi alıp almama durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?
2. Genel lise öğrencilerinin kural dışı davranış gösterme eğilimleri, öğrencilerin ilköğretim ve ortaöğretimde gerçekleştirilen ders dışı müziksel etkinliklere katılıp katılmama durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?
3. Genel lise öğrencilerinin kural dışı davranış gösterme eğilimleri, öğrencilerin ders dışı diğer sosyal etkinliklerde görev alıp almama durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

Bu araştırma, tarama modelinin kullanıldığı betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın evrenini, Ankara ili Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi genel liselerde okuyan öğrenciler; örneklemini ise 2009-2010 öğretim yılında Ankara ili Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı merkez ilçelerdeki resmi genel liselerin kadrolu müzik öğretmeni olan, okul içi ve okul dışı

müziksel etkinliklerde bulunan, Devlet İstatistik Enstitüsü'nün Ankara'nın sosyoekonomik düzeylere göre bölgeleme haritası kullanılarak alt, orta ve üst sosyoekonomik düzeydeki merkez ilçelerden seçilen, 10. ve 11. sınıflarda okuyan 486 öğrenci oluşturmuştur. Örneklem büyüklüğü için %95 güven düzeyinde ve %5 hata payı ile gerekli örneklem tablosundan yararlanılmıştır (Büyüköztürk ve diğerleri, 2008). İlköğretim okullarından yeni mezun olan 9. sınıf öğrencileri, genel liselerde en az iki dönem eğitim görmesi gerektiği düşünüldüğünden; 12. sınıf öğrencileri ise YGS ve LGS hazırlığında olduğundan örneklem dışı bırakılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından geliştirilen “Kural Dışı Davranış Ölçeği” ve “Sosyal (Müziksel) Etkinlikler Bilgi Formu” ile elde edilmiştir.

a) *Kural dışı davranış ölçeği:* Ölçek, ortaöğretim kurumları disiplin yönetmeliği doğrultusunda genel lise öğrencilerinin okul içinde gösterdikleri kural dışı davranışları belirlemek amacıyla “Birincil Kural Dışı Davranışlar” ve “İkincil Kural Dışı Davranışlar” olmak üzere iki boyuttan oluşmaktadır. Her boyut bir alt ölçek olarak düşünülmüştür. Birincil Kural Dışı Davranışlar, uyarı ve kınama cezasını gerektiren davranış türünü; İkincil Kural Dışı Davranışlar ise, okuldan kısa süreli uzaklaştırma ve üstü olan cezayı gerektiren davranış türünü oluşturmaktadır. Ölçeğin güvenilirliği için Cronbach Alpha Katsayısı $\alpha = .85$ bulunmuştur. Ayrıca test-tekrar-test yöntemi kullanılarak, ölçek 100 kişilik ön uygulama grubuna 4 hafta ara ile iki kez uygulanmış ve iki uygulama arasında korelasyon $r = .80$ bulunmuştur. Bu sonuç, iki uygulama arasındaki kararlılığın kabul edilebilir düzeyde olduğunu, dolayısıyla ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir. Araştırmacı tarafından geliştirilen ölçek, “kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum, kesinlikle katılıyorum” seçeneklerinden oluşan ve 11 olumlu, 19 olumsuz olmak üzere toplam 30 maddeyi içeren Likert tipi dereceleme ölçeğidir. Negatif ifadelerin puanlaması tersine çevrilerek yapılmıştır. Öğrencilerin tüm maddelerden elde ettikleri toplam puanlar “Genel Kural Dışı Davranış Puanını” göstermektedir. Ölçekten alınan puanların yüksek oluşu öğrencilerin kural dışı davranış gösterme eğiliminde olduklarını göstermektedir.

b) *Sosyal (Müziksel) etkinlikler bilgi formu*: Bu formda öğrencilerin çalgı eğitimi alıp almadığı, ilköğretim okulundayken ders dışı müziksel etkinliklere katılıp katılmadığı, okul içinde veya okul dışında herhangi bir sosyal etkinliğe katılıp katılmadığı ile ilgili sorular bulunmaktadır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde betimsel istatistik yöntemlerinden (frekans, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma) yararlanılmış, ayrıca ikili grup karşılaştırmalarında bağımsız gruplar için t testi, ikiden fazla grup karşılaştırmalarında ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. F değeri istatistiksel olarak anlamlı çıktığında ($p < 0,05$) hangi gruplar arasında önemli fark olduğunu belirlemek için grup varyanslarının eşitliği sağlandığı durumda Scheffe ikili karşılaştırma testinden; grup varyanslarının eşitliği sağlanmadığında ise Tamhane ikili karşılaştırma testinden yararlanılmıştır (Tabachnic ve Fidell, 2001; Kalaycı, 2005). Tüm analizler SPSS paket programı ile yapılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde araştırma sonuçlarının yer aldığı tablolar ve bu tablolara ait yorumlar yer almaktadır.

Tablo 1. Genel lise öğrencilerinin çalgı eğitimi alıp almama durumlarına göre kural dışı davranış (KDD) gösterme eğilimleri arasındaki farklara ilişkin t-testi sonuçları

KDD Ölçeği		Gruplar	N	\bar{x}	Std. Sapma	T	p
Birincil Ölçeği	KDD	Alt Evet	43	27,65	6,68	-3,54	0,001*
		Hayır	443	33,07	9,82		
İkincil Ölçeği	KDD	Alt Evet	43	17,77	3,45	-4,08	0,001*
		Hayır	443	23,18	8,62		
KDD Toplamı	Ölçeği	Evete	43	45,42	8,95	-4,10	0,001*
		Hayır	443	56,25	17,11		

* $p < .05$

Tablo 1’de alt ölçeklerin puanlarına ve KDD ölçeği genel puanlarına bakıldığında, genel lise öğrencilerinin KDD gösterme eğilimleri ile çalgı eğitimi alıp almama durumu arasında anlamlı bir farklılık vardır ($t = -4,10$; $p < .05$). Yüksek puanların kural dışı davranışlara olan

eğilimi arttırdığı düşünüldüğünde; çalgı eğitimi almayan öğrencilerin gösterdiği kural dışı davranış eğilimlerinin, çalgı eğitimi alan öğrencilerin gösterdiği kural dışı davranış eğilimlerine göre daha fazla olduğu söylenebilir.

Tablo 2. Genel lise öğrencilerinin çalgı eğitimine devam sürelerine göre kural dışı davranış (KDD) gösterme eğilimleri arasındaki farklılıklarla ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

KDD Ölçeği	Gruplar	N	\bar{X}	Std. Sapma	Levene	P	F	p	Farklar
Birincil KDD Alt Ölçeği	Yok	443	33,07	9,82	2,55	0,055	4,29	0,001**	Yok > 3 yıl+
	1 yıl	15	28,64	5,80					
	2 yıl	14	27,87	6,69					
	3 yıl ve üstü	14	26,43	7,71					
	Toplam	486	32,59	9,70					
İkincil KDD Alt Ölçeği	Yok	443	23,18	8,62	9,47	0,001*	20,70	0,001**	Yok > 3yıl+ Yok > 2 yıl Yok > 1 yıl
	1 yıl	15	17,87	3,16					
	2 yıl	14	17,79	3,87					
	3 yıl ve üstü	14	17,64	3,56					
	Toplam	486	22,70	8,44					
KDD Ölçeği Toplamı	Yok	443	56,25	17,11	6,35	0,001*	14,40	0,001**	Yok > 3 yıl+ Yok > 2 yıl Yok > 1 yıl
	1 yıl	15	46,51	8,70					
	2 yıl	14	45,66	8,42					
	3 yıl ve üstü	14	44,07	10,17					
	Toplam	486	55,29	16,83					

*P<.01

**p<.05

Tablo 2 incelendiğinde varyansların eşitliğini test etmek için yapılan Levene testi sonuçlarının birincil KDD alt ölçeği için anlamlı olmadığı ($p>.01$), diğerleri için ise anlamlı olduğu görülmektedir. Buna dayanarak birincil KDD alt ölçeğine ilişkin grup varyanslarının eşit olduğu söylenebilir. Yapılan varyans analizi sonucunda genel lise öğrencilerinin çalgı eğitimine devam sürelerinin, KDD ölçeğine ilişkin puanlarda anlamlı bir farklılık yarattığı ortaya çıkmıştır ($F=14,40$; $p<.05$). Hangi gruplar arasındaki farkın anlamlı olduğunu belirlemek için grup varyanslarının eşit olduğu birincil KDD alt ölçeği için Scheffe testinden; grup varyanslarının eşit olmadığı ikincil KDD alt ölçeği ve KDD ölçeği toplam puanı için ise Tamhane testinden yararlanılmıştır.

Scheffe testi sonuçlarına göre, hiç çalgı eğitimi almayan öğrencilerin birincil kural dışı davranış gösterme eğilimi, üç yıl ya da daha fazla çalgı eğitimi alan öğrencilerden fazladır. Tamhane testi sonuçlarına göre ise, çalgı eğitimi almayan grubun ikincil KDD alt ölçeği ve KDD ölçeği toplam puan ortalamaları, bir yıl, iki yıl ve üç yıl ya da daha fazla çalgı eğitimi

alan grubun ortalamalarından daha yüksektir. Dolayısıyla çalgı eğitimi almayan öğrencilerin kural dışı davranışlara olan eğilimleri daha fazladır yorumu yapılabilir. Ayrıca analiz sonuçlarına bakıldığında aritmetik ortalamaların üç yıl ve üstü seçeneğine doğru azaldığı gözlenmektedir. Buradan da çalgı eğitimine uzun süre devam eden öğrencilerin kural dışı davranış eğilimlerinde azalma olduğu yorumu çıkarılabilir.

Tablo 3. Genel lise öğrencilerinin ilköğretim okulunda ders dışı müziksel etkinliklere katılıp katılmama durumlarına göre kural dışı davranış (KDD) gösterme eğilimleri arasındaki farklara ilişkin t-testi sonuçları

KDD Ölçeği	Gruplar	N	\bar{x}	Std. Sapma	T	p
Birincil KDD Ölçeği	Evet	286	31,57	9,14	1,84	0,006*
	Hayır	200	34,05	10,29		
İkincil KDD Ölçeği	Evet	286	21,41	7,26	2,17	0,003*
	Hayır	200	24,56	9,60		
KDD Toplamı	Evet	286	52,98	15,11	2,15	0,003*
	Hayır	200	58,60	18,57		

*p<.05

Tablo 3'te alt ölçeklerin puanlarına ve KDD ölçeği genel puanlarına bakıldığında, genel lise öğrencilerinin KDD gösterme eğilimleri ile ilköğretim okulunda ders dışı müziksel etkinliklere katılıp katılmama durumu arasında anlamlı bir farklılık vardır ($t= 2,15$; $p<.05$). Yüksek puanların kural dışı davranışlara olan eğilimi arttırdığı düşünüldüğünde; ilköğretim okulunda ders dışı müziksel etkinliklere katılmayan öğrencilerin gösterdiği kural dışı davranış eğilimleri, katılanlara göre daha fazladır denilebilir. Bu durumda ilköğretim okullarında ders dışı müzik eğitimi alarak belli bir müzik kültürüne sahip olmuş öğrencilerin genel liselerde daha az kural dışı davranışlar sergilediği yorumu yapılabilir.

Tablo 4 incelendiğinde genel lise öğrencilerinin kendi okullarındaki ders dışı müziksel etkinliklere katılıp katılmama durumunun, KDD ölçeğine ilişkin puanlarda anlamlı bir farklılık yarattığı ortaya çıkmıştır ($F=18,23$; $p<.05$). Hangi gruplar arasındaki farkın anlamlı olduğunu belirlemek için Tamhane testinden yararlanılmıştır.

Tablo 4. Genel lise öğrencilerinin kendi okullarındaki ders dışı müziksel etkinliklere katılıp katılmama durumlarına göre kural dışı davranış (KDD) gösterme eğilimleri arasındaki farklılara ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

KDD Ölçeği	Gruplar	N	\bar{X}	Std. Sapma	Levene	P	F	p	Fark
Birincil KDD Alt Ölçeği	A. bu tür etkinliklere katılmıyorum	426	33,09	9,94	5,36	0,005*	7,87	0,002**	A > C
	B. okul orkestrasındayım	13	28,15	7					
	C. okul korosundayım	47	29,32	6,83					
	D. diğer	-	-	-					
	Toplam	486	32,59	9,7					
İkincil KDD Alt Ölçeği	A. bu tür etkinliklere katılmıyorum	426	23,32	8,72	15,81	0,001*	28,29	0,001**	A > B A > C
	B. okul orkestrasındayım	13	18,62	4,39					
	C. okul korosundayım	47	18,23	3,84					
	D. diğer	-	-	-					
	Toplam	486	22,7	8,44					
KDD Ölçeği TOPLAMI	A. bu tür etkinliklere katılmıyorum	426	56,41	17,35	11,66	0,001*	18,23	0,001**	A > B A > C
	B. okul orkestrasındayım	13	46,77	9,98					
	C. okul korosundayım	47	47,55	9,27					
	D. diğer	-	-	-					
	Toplam	486	55,29	16,83					

* $p < .01$

** $p < .05$

Tamhane testi sonuçlarına göre; birincil KDD alt ölçeği için müziksel etkinliklere katılmayan grup ile okul korosuna katılan grup ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu, ikincil KDD alt ölçeği ve KDD ölçeği toplam puanlar için ise müziksel etkinliklere katılmayan grup ile okul orkestrası ve okul korosuna katılan grupların ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Bu sonuca göre koro ve orkestra etkinliğine katılan öğrencilerin kural dışı davranış gösterme eğilimleri, bu tür etkinliklere katılmayan öğrencilerin eğilimlerinden daha azdır yorumu yapılabilir.

Tablo 5. Genel lise öğrencilerinin okul içindeki diğer sosyal etkinliklerde görev alıp almama durumlarına göre kural dışı davranış (KDD) gösterme eğilimleri arasındaki farklılara ilişkin t-testi sonuçları

KDD Ölçeği	Gruplar	N	\bar{X}	Std. Sapma	t	p
Birincil KDD Ölçeği	Görev alan	234	30,63	8,53	-4,37	0,001*
	Görev almayan	252	34,41	10,36		
İkincil KDD Ölçeği	Görev alan	234	20,86	6,66	-4,73	0,001*
	Görev almayan	252	24,41	9,50		
KDD Ölçeği Toplamı	Görev alan	234	51,49	13,77	-4,91	0,001*
	Görev almayan	252	58,82	18,57		

* $p < .05$

Tablo 5’te alt ölçeklerin puanlarına ve KDD ölçeği genel puanlarına bakıldığında, genel lise öğrencilerinin KDD gösterme eğilimleri ile okul içindeki diğer sosyal etkinliklerde görev alıp almama durumu arasında anlamlı bir farklılık vardır ($t = -4,91$; $p < .05$). Yüksek puanların kural dışı davranışlara olan eğilimi arttırdığı düşünüldüğünde; bu tür etkinliklerde görev almayan öğrencilerin gösterdiği kural dışı davranış eğilimlerinin, görev alan öğrencilerin gösterdiği kural dışı davranış eğilimlerine göre daha fazla olduğu söylenebilir.

SONUÇ

Bu araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Genel lise öğrencilerinin kural dışı davranış gösterme eğilimleri ile çalgı eğitimi alıp almama durumları arasında ve öğrencilerin çalgı eğitimine devam süreleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre; çalgı eğitimi almayan öğrencilerin çalgı eğitimi alan öğrencilere göre daha fazla kural dışı davranış eğiliminde olduğu saptamıştır. Bunun yanında hiç çalgı eğitimi almayan öğrencilerin kural dışı davranış gösterme eğilimleri, çalgı eğitimine devamlılık gösteren öğrencilere göre daha fazladır sonucuna varılmıştır. Ayrıca ortalama sonuçlarına göre çalgı eğitimine uzun süre devam eden öğrencilerin kural dışı davranış eğilimlerinde azalma olduğu sonucu çıkarılabilir.

2. Genel lise öğrencilerinin ilköğretim okulunda ders dışı müziksel etkinliklere katılıp katılmama durumuna göre kural dışı davranış gösterme eğilimlerinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre, ilköğretim okulundayken ders dışı müziksel etkinliklere katılmayan öğrencilerin katılan öğrencilere göre daha fazla kural dışı davranış gösterme eğiliminde olduğu sonucuna varılmıştır.

3. Genel lise öğrencilerinin kural dışı davranış gösterme eğilimleri ile kendi okullarındaki ders dışı müziksel etkinliklere katılıp katılmama durumu arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre; bu tür etkinliklere katılmayan öğrencilerin, koro ve orkestra

etkinliğine katılan öğrencilere göre daha fazla kural dışı davranış gösterme eğiliminde olduğu sonucuna varılmıştır.

4. Genel lise öğrencilerinin kural dışı davranış gösterme eğilimleri ile okul içindeki diğer sosyal etkinliklere katılıp katılmama durumu arasında da anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre, bu tür etkinliklerde görev almayan öğrencilerin görev alan öğrencilere göre kural dışı davranışlara daha eğilimli olduğu sonucuna varılmıştır.

Araştırma bulgularına dayalı olarak ulaşılan sonuçların geneli incelendiğinde, müzikle ilgilenen genel lise öğrencilerinin hafif suçlar sayılabilecek birincil kural dışı davranışlara daha eğilimli olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Bu durumun, ağır suçlar sayılabilecek ikincil kural dışı davranışlarla karşılaştırıldığında daha masum olabileceği düşünülmektedir.

ÖNERİLER

Ulaşılan sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

1. Araştırma sonuçları ders dışı müziksel etkinliklere (koro, orkestra) katılan genel lise öğrencilerinde görülen kural dışı davranış eğilimlerinin, hiç katılmayanlara oranla daha az olduğunu göstermiştir. Koro, orkestra, bando gibi ders dışı müziksel etkinliklerin öğrencilerin birbirleriyle olan ilişkilerini olumlu yönde etkilediği bilinen bir gerçektir. Bu nedenle genel lise öğrencileri bu tür etkinliklere teşvik edilmeli, okul idarecileri de bu tür etkinlikler için gereken imkanları sağlamalıdır.

2. Okullardaki müziksel alt yapı eksiklikleri, müzik öğretmenlerinin en temel sorunlarından biridir. Her okula olanaklar el verdiğince çeşitli çalgılar temin edilmeli ve derslerin verimli yapılabileceği müzik derslikleri oluşturulmalıdır. Bu bağlamda geçmiş yıllarda teknik alt yapısı yeterli olmayan okullar için başlatılan bilgisayar kampanyaları gibi müziksel alt yapısı yeterli olmayan okullara da “Her Okula Bir Piyano” gibi çalgı kampanyaları başlatılabilir. Okullardaki teknolojik malzemeleri tamamlayarak bilişsel gelişime katkıda bulunan MEB yetkililerinin, çalgı kampanyalarıyla da lise öğrencilerin duygusal gelişimine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

3. Erken yaşlarda verilen sanat eğitimi son derece önemlidir. Çocuklar ne kadar erken dönemde sanatla tanışırlar ve sanatın diliyle konuşmayı öğrenirlerse, yaşantılarının ve ilişkilerinin o kadar düzenli olabileceği ve bu doğrultuda kişilik gelişimlerini sağlıklı bir şekilde tamamlayabilecekleri düşünülmektedir. Araştırma sonucunda ilköğretim okullarında ders dışı müziksel etkinliklere katılan genel lise öğrencilerinin katılmayanlara oranla daha az kural dışı davranış sergileme eğiliminde olduğu ortaya çıkmıştır. Bu durum, ilköğretim okullarındaki ders dışı etkinlik saatlerinin arttırılarak içeriğinin zenginleştirilmesiyle daha fazla öğrenciye ulaşmanın mümkün olabileceğini düşündürmektedir.

4. Okullardaki gösteriye dönük etkinlikler genellikle sadece sene sonunda yapılmaktadır. Bunun yerine ayda bir ya da iki ayda bir küçük konserlerin düzenlenmesi, öğrencilere kendini gösterme olanağı sağlayacak, bu da onların motivasyonunu arttıracaktır. Öğrencilerin sanatsal yeterlilikleri ortaya çıkarıldığında ki bunlardan birisi de müzik eğitimidir, bireyin yıkıcı, anti-sosyal ve dengesiz gelişiminin engelleneceği düşünülmektedir.

5. Lise çağlarındaki öğrencilerin ikinci sınıftan itibaren yoğun bir şekilde üniversiteye giriş sınavlarına hazırlandıkları, dolayısıyla da son dönemlerde sanatsal etkinliklere yeteri kadar zaman ayıramadıkları bilinen bir gerçektir. Öğrencilerin özellikle ergenlik döneminde yaşadıkları bedensel ve psikolojik değişimin davranışlarına yansımaları sonucu oluşabilecek olumsuz davranışları, kendilerini rahatça ifade edebilecekleri ve enerjilerini harcayabilecekleri çeşitli sanatsal/kültürel etkinliklere yönlendirilerek önlenebilir.

6. Öğrencilerin okul içinde katıldıkları sosyal etkinlikler, onların duygusal gelişimi için son derece önemlidir. Öğrencilerin karnelerinde, derslerin dışında kültürel ve sanatsal çalışmalarının da yer alacağı puanlama sistemi geliştirilebilir. Ayrıca katıldığı etkinliklerdeki başarısını gösteren belgeler hazırlanabilir. Bu durumda, öğrencilerin sanatsal ve kültürel etkinliklere daha fazla yönleneceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Albuz, A. ve Özdemir, N. (2007). *2006 İlköğretim müzik dersi öğretim programının genel eğitimde şiddetin önlenmesine yönelik rolü, işlevi ve önemi*. Ankara: III. Ulusal Sanat, Eğitim ve Şiddet Sempozyumu (19-21 Kasım).
- Apaydınlı, K. (2010). *Genel Lise Öğrencilerinin Kural Dışı Davranış Gösterme Eğilimleri ile Müzik Eğitimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Başar, H. (1994). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Canbay, A. (2007). *Okul içi şiddete bir çözüm önerisi: Müzik Kulübü*. Ankara: III. Ulusal Sanat, Eğitim Ve Şiddet Sempozyumu (19-21 Kasım).
- Hylton, J. B. (1981). Dimensionality in high school students participants' perception of the meaning of choral singing experience. *Journal of Research in Music Education*, 29, 287-303.
- Kalaycı, Ş. (Editör). (2005). *Faktör Analizi, SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım Ltd. Şti.
- Kütahyalı, Ö. (1994). Müziğin toplumsal becerileri. *Orkestra Dergisi*, 244, 17.
- Özay, Y. (2008). Okullarda şiddet %80 azaldı. Web: <http://arsiv.sabah.com.tr/2008/12/07/haber,A5FA5AB8825E4399A547B21ED4240939.htm>
1. Erişim Tarihi: 9.12.2008.
- Tabachnick, B. G. and Fidel, L. S. (2001). *Using multivariate statistics*. Happer Collins College Publishers.
- TDK. (2009). Türk Dil Kurumu Bilim Ve Sanat Terimleri Sözlüğü. <http://www.tdkterim.gov.tr/?kelime=sanat&kategori=terim&hng=md>.
Erişim Tarihi: 06.03.2009
- Yörükoğlu, A. (2000). *Gençlik çağı ruh sağlığı ve ruhsal sorunları*. (11. Basım) Ankara: Özgür Yayınları.